

Grootouders zijn gezelschap en gids

Paus Franciscus sprak in een audiëntie over de rol die grootouders spelen in gezinnen. Valt er voor hen een specifieke spiritualiteit te formuleren?

Jan COLLA

„De ouderdom is een roeping”, zei paus Franciscus onlangs tijdens een algemene audiëntie. „De leeftijdsfase is anders dan de voorafgaande. We moeten ze ook een beetje ‘uitvinden’. Het komt erop aan een spiritualiteit te formuleren.” Harrie Vrijens (72) uit Vroenhoven en Christine Vercammen (70) uit Gent, ervaringsdeskundigen want zelf grootouder, doen een poging. Bompa Harrie is priester. Zeventien jaar geleden werd hij weduwnaar. „Ik studeerde graag en volgde de opleiding tot parochieassistent. Bisschop Hoogmartens vroeg me diaken te worden. Ik werd gewijd in 2008, met het verzoek ook priester te worden. Sinds 2010 ben ik pastoor in de federatie Vlijtingen-Noord, met zeven parochies.” ‘Amo’ Christine – een kleinzoon maakte van ‘oma’ en ‘opa’ ‘amo’ en ‘apo’ – is actief bij de Humanistisch-Vrijzinnige Vereniging HuisvandeMens. „Ik ben vrijwilliger bij Feniks, de vzw die vrijzinnig-humanistische plechtigheden verzorgt. Ik houd me vooral bezig met afscheidsplechtigheden.”

– Welke rol speelt u als grootouder?

Harrie Vrijens • Ik heb een dochter van 42 en een zoon van 41, en twee kleinkinderen: Rune, dertien jaar oud, en Julie, die nu acht is. Als opa probeer ik richting te geven aan hun leven en die wijzers zijn christelijk. Ik verplicht niks, ik wil alleen een voorbeeld zijn. Als priester heb ik het druk, maar woensdag is voor mijn gezin. Ik help mijn kleinkinderen met huiswerk of maak uitstapjes. Op zaterdag ga ik naar het voetbal van mijn kleinzoon, of zwemen met mijn kleindochter.

Christine Vercammen • Ik heb twee dochters. De ene heeft twee dochters en sinds haar nieuwe relatie heb ik er een bonuskleindochter bij. De andere heeft een zoon en een dochter. Hun leeftijd varieert van tien tot twintig. Ik was nooit een klassieke grootmoeder. Ik werkte voltijds, een dochter woont nog in Nederland en de andere reist de wereld rond in het kielzog van de baan van haar man. Vaste zorgmomenten had ik dus nooit, maar als ze er zijn, is het intensief. Dan maak ik deel uit van hun gezin.

– Verandert grootouderschap het leven van senioren fundamenteel?

Harrie Vrijens • Niet echt. Grootvader zijn maakt het leven wel intensiever. Als ik ze op woensdag opvang, ben ik achteraf moe. Het maakt het leven ook intenser. Ik ben banger dat hen iets overkomt, meer bezorgd nog dan over mijn eigen kinderen.

Christine Vercammen • Ik vond het wel ingrijpend. Mijn eigen dochter met haar kind zien, dat greep me erg aan. Je krijgt er veel plezier bij, maar ook zorgen. Je leeft mee als ze opgroeien. Het is balanceren: moet ik advies geven of beter zwijgen? Maar het blijft vooral leuk.

Grootouders en kleinkinderen hebben een bijzondere band. „Je krijgt er veel plezier bij, maar ook zorgen.” © Jan Colla

– „Onze samenleving is er spiritueel noch moreel op voorbereid de levensfase van ouderen zijn volle zin te geven”, zegt paus Franciscus. Ervaart u een cultuur van uitsluiting?

„Met grootouders hoef je niet alleen over koetjes en kalfjes te praten. Ook diepe gesprekken mogen”

Christine Vercammen

Harrie Vrijens • Toch niet. Ik voel me niet uitgerangeerd. Tijdens mijn bezoeken ervaar ik wel dat oudere mensen moeilijk omgaan met veranderingen. We moeten een evenwicht zoeken: ons niet laten wegduwen, maar ons ook niet opdringen. Als we ons te veel bemoeien met het leven van anderen, maken we het onszelf moeilijk. Ik houd bewust wat afstand van mijn kinderen, zodat ze hun weg kun-

nen zoeken en eigen keuzes maken.

Christine Vercammen • Ik ben het vaak met deze paus eens, maar in dit geval niet. Het besef dat ik nog iets kan betekenen voor andere mensen, geeft me net veel voldoening. Ik was maatschappelijk werker in Nederland, waar ik ouders begeleidde die een baby verloren. Mensen vroegen me vaak hoe ik dat volhield, altijd slecht nieuws brengen. Wel, precies omdat ik in die crisissituaties toch iets kon betekenen voor mensen. Na mijn pensioen bleef ik in die richting zoeken en ik begeleid nu afscheidsplechtigheden. De families kunnen helpen bij het verlies van een geliefde geeft een goed gevoel.

– Hoe kunnen grootouders omgaan met andere levenskeuzes die hun kinderen en kleinkinderen maken?

Harrie Vrijens • Dat is een zorg van veel grootouders. Ze lijden er soms onder, maar doorgaans proberen ze toch het positieve te zien. Dan bidden we samen. Ach, mijn generatie nam in de jaren 1960 ook afstand van onze ouders. (Lacht) Ik luisterde toen ook niet altijd naar de paus. De maatschappij maakt het jonge ouders ook niet makkelijk.

Christine Vercammen • Als humanist hecht ik veel belang aan eigen autonomie: je bent wie je bent. Ik laat kinderen en kleinkinderen trouw zijn aan zichzelf, maar wel altijd met respect voor wie er een andere levensbeschouwing op nahoudt. Ik weet niet hoe ik ermee zou omgaan als mijn kleindochter een relatie met

bijvoorbeeld een moslim zou beginnen. Ik denk dat ik daarvoor zou openstaan, maar ik hoor ook dat het in de praktijk soms moeilijk is. Mijn eigen moeder vond het moeilijk om mij na een katholieke opvoeding te zien kiezen voor het humanisme, al werd ze met ouder worden ook milder. De essentie blijft dezelfde: opvoeden in respect, er zijn voor anderen.

„De generatie van mijn kleinkinderen is weer zoekend. Laat ons gids zijn en hen stimuleren”

Harrie Vrijens

– Zijn er plaatsen waar grootouders hun vragen en zorgen kunnen delen?

Harrie Vrijens • Mensen voelen vooral nood om te praten. Ik hoef alleen maar te luisteren, ik kan geen advies geven. Ik was gehuwd, mijn vrouw is jong gestor-

ven. Bij ziekenbezoeken of bij overlijdens zeggen mensen: „Jij begrijpt dat, Harrie, jij hebt het zelf meegemaakt.” Ik voel me in die situaties meer op mijn gemak.

– Volgens paus Franciscus is de zending van grootouders „aanmoediging doorgeven aan jongeren op zoek naar de zin van het leven”. Mee eens?

Harrie Vrijens • Ja. Laat ons niet dwingend iets opleggen, maar een voorbeeld geven waar ze zich aan kunnen spiegelen. Meer hoeft niet. Als grootouder zie ik ook dat de generatie van mijn kleinkinderen weer meer ‘zoekend’ is, dat ze vragen durven te stellen. Laat ons gids zijn, en hen stimuleren.

Christine Vercammen • Dat geloof ik ook, ik ben er zelfs heilig van overtuigd dat we daar een grote rol in spelen. Welk voorbeeld geef je zelf, in je huwelijksrelatie, in je gezin, aan de mensen om je heen, aan mensen in nood? Ik kan mijn kinderen en kleinkinderen wel zeggen dat ze anderen moeten helpen, maar dat dringt pas echt door als wij dat voorbeeld zelf geven en het daadwerkelijk doen. Zo geven we echt door dat je daarin geluk vindt, meer dan in materiële dingen. Kinderen en kleinkinderen mogen ook weten dat je met grootouders niet enkel over koetjes en kalfjes praat, maar ook diepe gesprekken mag voeren. Na de dood van mijn man besepte ik pas wat hij voor mijn kinderen en kleinkinderen betekende: er zijn voor anderen, verantwoordelijk zijn, respect tonen, leren discussiëren, vragen stellen. Dat blijft hangen.